

Screening rakoviny plic

Screening rakoviny plic je proces využívající vyšetření sloužící k odhalení onemocnění v časném stadiu, dříve než jsou přítomny příznaky.

Na rozdíl od jiných rakovin není ve světě rutinní screening rakoviny plic běžný. Výzkum však zjistil, že screening rakoviny plic může zvýšit míry přežití. Mnoho zdravotnických organizací žádá vlády a mezinárodní organizace, aby začaly nabízet programy pro osoby, u nichž se předpokládá vysoké riziko.

Tento informační přehled se zabývá tím, co je to screening rakoviny plic, jaká jsou jeho rizika a přínosy a jaké je současné postavení zdravotnických organizací.

Přehled

Rakovina plic je v Evropě největším zabijákem mezi rakovinami. Způsobuje více úmrtí než rakovina tlustého střeva, prsu a prostaty dohromady. Ve chvíli, kdy je rakovina plic rozpoznána na základě příznaků, je již většinou v pozdním stádiu, a je tudíž výrazně snížena účinnost léčby.

Screening dokáže rakovinu rozpoznat v mnohem dřívějším stádiu. Je-li rakovina odhalena dříve, znamená to, že léčba může lépe fungovat a rakovinu plic až vyléčit, což zlepšuje výsledky osob žijících s tímto onemocněním a snižuje zdravotní náklady.

Co zahrnuje screening rakoviny plic?

Existuje několik vyšetření, která zkoumají, jak jsou naše plíce zdravé. Za nejúčinnější vyšetření k odhalení rakoviny plic je považováno skenování CT (počítačová tomografie) s nízkou dávkou. Používá rentgenové záření a počítačovou technologii k pořízení více snímků hrudníku. Počítač tyto snímky propojí a získá tak podrobný obrázek Vašich plic. Tyto snímky jsou podrobnější než běžné rentgenové snímky hrudníku.

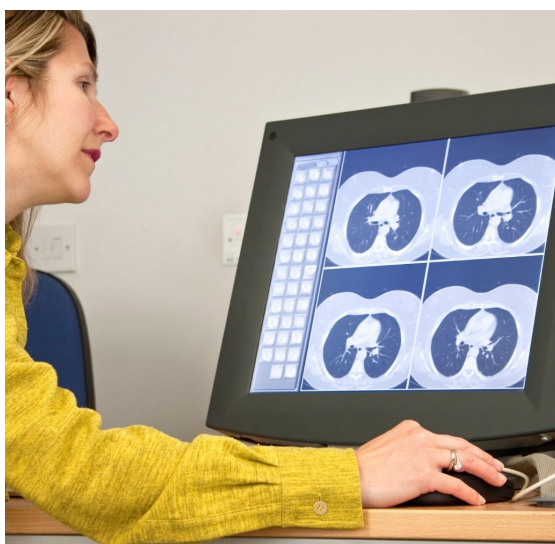
Screeningový program zahrnuje rutinní kontrolu určitých skupin osob v pravidelných intervalech. Tyto druhy programů existují v mnoha zemích pro jiné rakoviny, jako například rakovinu plic nebo děložního čípku, u nichž je screening rutinně nabízen určité věkové skupině žen.

Co se během skenování CT s nízkou dávkou děje?

Skenování CT s nízkou dávkou je rychlé a bezbolestné. Skenovací přístroj je obvykle velký a má tvar donutu (americké koblihy) s krátkým tunelem uprostřed. Snímky vznikají během doby, kdy ležíte na ploché podložce, která se pohybuje dovnitř a ven v krátkém tunelu pod skenovacím přístrojem. Aby byly pořízeny požadované snímky, obsluhuje přístroj z vedlejší místnosti radiologický asistent.

Jak skenování CT hrudníku odhalí rakovinu plic?

Radiolog analyzuje vytvořené snímky, na nichž hledá na plicích jakékoli abnormální oblasti, které by mohly naznačovat přítomnost rakoviny. Bod viditelný na snímku je známý jako plicní uzlina a je třeba jej následně sledovat.

Tyto body jsou poměrně běžné. Stejně jako rakovinu plic mohou naznačovat také jiné potíže, jako jsou například jizvení kvůli infekcím nebo nerakovinné výrůstky. Přestože mohou tyto abnormality vyžadovat sledování, nevyžadují obvykle okamžité jednání.

Pokud je uzlina považována za velkou nebo se na jednotlivých skenech zvětšuje, je skutečnost, že se jedná o rakovinu plic, pravděpodobnější. Jsou poté vyžadována další vyšetření zahrnující pořízení více snímků nebo postupů odstraňujících část uzliny k vyšetření (biopsie).

Jaké jsou přínosy screeningových programů?

Ve chvíli, kdy je onemocnění rozpoznáno na základě příznaků, jako je dlouho přetrvávající kašel a opakované plicní infekce, je již rakovina plic pravděpodobně v pozdním stadiu. Čím později je rakovina plic odhalena, tím méně je dostupných možností léčby. Dřívější odhalení rakoviny může pomoci zvýšit šanci na účinnou léčbu – pomoci lidem žít déle a zvýšit jejich kvalitu života.

Screeningové programy mohou rakovinu plic pomoci odhalit mnohem dříve. Výzkum naznačuje, že používání skenování CT s nízkou dávkou je při zachytu časných nádorů až čtyřikrát účinnější než tradiční rentgen hrudníku.

„ERS se zasazuje o co nejčasnější odhalení a screening rakoviny plic. Rakovina plic je stále největším zabijákem mezi rakovinami. Zavedení programů screeningu pomocí skenování CT s nízkou dávkou u vysoce rizikových jedinců (bývalých či současných kuřáků) může zachraňovat životy a pomoci měnit tuto zdrcující křivku.“

Arzu Yorgancioğlu, předsedkyně zastupitelské rady společnosti ERS

Důkazy také naznačují, že screeningové programy mohou pomoci snížit počet úmrtí na rakovinu plic.

- V roce 2011 byly zveřejněny výsledky největšího klinického hodnocení zkoumajícího screening rakoviny plic. Bylo zjištěno, že používání skenování CT s nízkou dávkou ke screeningu rakoviny plic by mohlo ve srovnání s používáním rentgenu hrudníku snížit počet úmrtí o 20 %.¹
- Doposud druhé největší klinické hodnocení bylo provedeno v Belgii a Nizozemsku a jeho výsledky byly zveřejněny v roce 2020. Bylo v něm zjištěno, že po 10 letech od doby, kdy bylo mužům s vysokým rizikem rakoviny plic nabídnuto skenování CT s nízkou dávkou, se snížil počet úmrtí na rakovinu plic o 24 %.²

Screeningové programy mohou rozpoznat také jiné potíže, jako je chronická obstrukční plicní nemoc (CHOPN) nebo srdeční onemocnění. Pokud budou tyto potíže nalezeny, budou následně sledovány.

„Jsem velkou zastánkyní cílených screeningových programů. Je velmi důležité, aby byl zaveden cílený screening fungující podobným způsobem jako v současnou chvíli nabízené screeningy u jiných onemocnění a lidé chápali jeho přínosy – například pravidelné oční kontroly a diabetická oční vyšetření v případě specifického rizika.“

Janette, Spojené království, žena, která přežila rakovinu plic, a zástupkyně pacientů

Mají screeningové programy nějaká rizika?

Screeningové programy nejsou dokonalé a zahrnují některá rizika. Aby byla tato rizika minimalizována, jsou screeningové programy nabízeny pouze osobám, které jsou považovány za vysoce rizikové pro vznik onemocnění.

Nízká dávka radiačního záření

Všechny rentgeny používají během skenování malé množství radiačního záření. Dávka je u skenování CT s nízkou dávkou ve srovnání s tradičním skenováním CT hrudníku o 90 % nižší. Stále však dochází k nějakému vystavení radiačnímu záření, které může ve velmi malém počtu případů způsobit rakovinu. Množství odpovídá radiačnímu záření, kterému je člověk působením přírodního

prostředí průměrně vystaven za 6 měsíců nebo radiačnímu záření 15 tradičních rentgenů hrudníku.

Získání nesprávného výsledku

Přestože je to vzácné, mohou někdy vyšetření podat nesprávné výsledky, které naznačují, že má osoba rakovinu plic, i když tomu tak není. Může se to stát z různých důvodů, například pokud má osoba v době skenování infekci. Takový výsledek je nazýván jako falešně pozitivní. Je obvykle následován dalšími vyšetřeními, což může způsobit stres a úzkost.

Léčba rakoviny, která mohla být neškodná

Někdy jsou rozpoznány případy rakoviny plic, která může ve srovnání s ostatními typy růst velmi pomalu a méně škodlivě. Opět můžete být odesláni na více vyšetření a dostat léčbu, která možná nebyla nutná. To se nazývá předdiagnostikování. Je důležité, abyste se svým lékařem na základě ostatních zdravotních problémů, které můžete mít, probrali rizika a přínosy vyšetření a potenciální léčby. To Vám pomůže dosáhnout informovaného rozhodnutí, jak dále postupovat.

V průběhu posledních 20 let se výzkum soustředil na lepší porozumění plicním uzlinám odhaleným na skenech CT. Existuje několik průvodců, kteří zdravotnickým pracovníkům pomáhají rozpoznat plicní uzliny a po spatření těchto uzlin na snímku podniknout další kroky. K pomoci s nalezením jakýchkoliv abnormalit a následnou péčí jsou vyžadovány mezioborové týmy lékařů se specializací na respirační onemocnění a hrudních radiologů. Tím se zajistilo, že jsou léčeny pouze rakovinné uzliny, což významně napomohlo snížení rizika spojeného se screeningem.

Co je to národní screeningový program?

Národní screeningový program zahrnuje nalezení skupin, které jsou považovány za vysoce rizikové pro vznik rakoviny plic, a nabídku návštěv v rámci screeningu plic.

Zdaleka největším rizikovým faktorem pro vznik rakoviny plic je kouření. Důkazy v současné době naznačují, že screeningové programy fungují nejlépe, když cílí na osoby ve věku mezi 50 a 74 lety, které v danou chvíli kouří nebo které kouřily a již přestaly. Přínosy screeningu by mohly být větší pro ženy, jelikož bylo zjištěno, že na léčbu rakoviny plic v časném stádiu odpovídají lépe.

Výzkumníci věří, že by mohly být screeningové programy rakoviny plic ještě účinnější, pokud by byly kombinovány s podporou ukončení kouření.

Ne všechny případy rakoviny plic jsou součástí těchto specifických skupin osob. S rakovinou plic jsou spojeny další rizikové faktory, jako je znečištění ovzduší, vystavení plynnému radonu nebo azbestu či jiným látkám, které jsou pro plíce toxické. Výběrem specifických vysoce rizikových

skupin, jako jsou starší kuřáci, se screeningové programy snaží odhalit co nejvíce případů a přitom snížit riziko pro jinak zdravé osoby.

Je možné, že Vám myšlenky na cesty do nemocnice kvůli skenování a vyšetřením dělají starosti. Některé země zvažují, jak lidem tento proces usnadnit. Například ve Spojeném království se rozběhlo pilotní schéma nabízející „kontroly zdraví plic“ v mobilních zdravotnických jednotkách, které parkovaly u supermarketů. Lidé se mohli zastavit na rychlou kontrolu a v případě potřeby jim byly nabídnuty následné sledovací návštěvy.

„Na rozhodování, které osoby screening absolvují, je ještě třeba zapracovat. Ať už to však bude kterákoli skupina, přínosy dřívějšího odhalení rakoviny plic jsou obrovské a mohou zachraňovat životy.“

Janette, Spojené království, žena, která přežila rakovinu plic, a zástupkyně pacientů

Je v mé zemi dostupný screeningový program?

V současnou chvíli jsou jedinými zeměmi, které nabízí lidem možnost screeningu rakoviny plic, USA a Čína. V těchto zemích pokrývá náklady národní zdravotní systém. Země, jako je Nizozemsko a Spojené království, nabízí screening v některých oblastech.

Vyvážení rizik a škodlivosti a vývoj robustních a účinných screeningových programů je záležitostí národních orgánů a screeningových rad.

Co skýtá budoucnost?

Většina expertů věří, že důkazy podporují použití screeningu rakoviny plic v pomoci se záchranou životů a nyní je čas zavést národní programy.

Evropská respirační společnost se spojila s Evropskou radiologickou společností a žádají jednání vedoucí k zavedení národních screeningových programů. Více informací lze nalézt na webových stránkách ERS: <https://www.ersnet.org/advocacy/eu-affairs/lung-cancer-screening--cutting-costs--saving-lives>

Nyní je potřeba, aby byla na evropské a mezinárodní úrovni vydána doporučení, která podpoří a povzbudí jednotlivé země v zahájení vlastních screeningových programů. Je pravděpodobné, že budou v nadcházejících letech odstartovány národní screeningové programy v zemích napříč Evropou a ve světě.

Další čtení

- Zpráva, která byla těmito společnostmi v roce 2020 společně vytvořena, nastínila nejnovější důkazy v oblasti screeningu rakoviny plic a kroky potřebné k dosažení národních programů: <https://erj.ersjournals.com/content/erj/55/2/1900506.full.pdf>
- Doplnující materiály z této zprávy lze stáhnout zde. Poskytují aktuální souhrn různých stadií, v nichž se jednotlivé evropské země nachází v otázce zavedení národních screeningových programů: <https://erj.ersjournals.com/content/55/2/1900506#sec-14>
- Podívejte se na video Evropské respirační společnosti o důležitosti screeningu rakoviny plic: <https://youtu.be/wyLb3cBkWz4>

Nadaci European Lung Foundation (Evropská plicní nadace, ELF) založila společnost European Respiratory Society (Evropská respirační společnost) s cílem dát dohromady pacienty, veřejnost a odborníky na respirační onemocnění a vytvořit platformu s pozitivním dopadem na oblast plicního lékařství. ELF se věnuje plicnímu zdraví napříč Evropou a sdružuje přední evropské zdravotnické odborníky, aby poskytla informace pacientům a zvýšila veřejné povědomí o rakovině plic.

Tento materiál byl vytvořen s pomocí Janette Rawlinson, členky poradní skupiny pacientů ELF, dr. Georgii Hardavella (respirační konzultantky) a dr. Nikolaose I. Kanellakise (postdoktorského výzkumníka). Tento informační přehled byl schválen společností Lung Cancer Europe (LuCE).

Vytvořeno v únoru 2021.